

Suomalaisten hammashoito Virossa

- rajat ylittävä hammashoito: ketkä sitä hakevat ja mitä he saavat.

Vastuututkija dosentti Anneli Milén, Terveiden ja hyvinvoinnin laitos

Tutkimuksen tausta

EU:n potilasliikkuvuusdirektiivi on toimeenpantava myös Suomessa vuonna 2014. Direktiivi takaa EU-maan kansalaiselle terveyden- ja sairaanhoidon missä tahansa EU-maassa samoilla potilaalle aiheutuvilla kustannuksilla kuin henkilö saisi ne kotimaassaan julkisesti tuetussa hoidossa. Suomella on ollut jo vuosia käytössä KELA:n korvaus, joka on ulottunut mm. hammashoidossa kotimaan lisäksi myös EU- maihin. KELA:n korvaustilastojen mukaan suomalaiset hoidattavat hampaitaan muita maita enemmän Virossa. Asiasta ei ole tarkempaa tietoa eikä siitä ole tehty tutkimusta.

Tutkimuksen tarkoitus

KELA:n osittain rahoittaman tutkimuksen tarkoituksena on selvittää:

1. missä määrin suomalaiset ovat hakeneet osittain korvattua hammashoitoa eri maista ja Virosta
2. millaiset väestöryhmät käyttävät kyseistä mahdollisuutta
3. minkä tyyppistä hammashoitoa suomalaiset saavat/ hakevat
4. miten hammashoidon hinnat eroavat Suomen ja Viron välillä.
5. mitä kysymyksiä nousee tästä aineistosta jatkotutkimusta varten.

Tämä tutkimus on osa laajempaa tutkimusta, jossa selvitetään myös ei-korvatun hammashoidon hakemista Virosta, potilaiden tyytyväisyyttä ja syitä rajat ylittävään hammashoitoon sekä palveluntuottamista ja -tuottajia Virossa.

Tulokset palvelevat terveystieteistä päätöksentekoa Suomessa ja Virossa.

Tutkimusaineisto

KELA:n henkilöperusteisesta aineistosta valittiin suomalaiset henkilöt, jotka olivat hakeneet ja joille oli myönnetty KELA:n hammashoidon korvausta jossain muussa maassa kuin Suomessa saadusta hammashoidosta vuosina 2008- 2011. Aineistossa oli yhteensä 10 649 henkilöä.

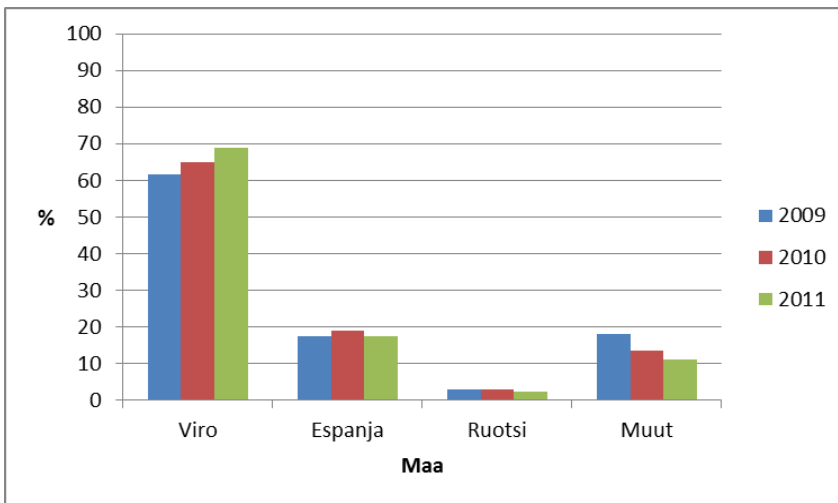
Aineistosta muodostettiin seuraavat muuttujat: ikä, sukupuoli, asuinkunta, hammashoitokäyntien lukumäärä, saadut hoidot, kokonaiskustannus per hammashoito, korvauksen määrä per hammashoito ja maa, jossa hammashoitoa oli saatu. Virosta hammashoitoa hakeneiden tiedot analysoitiin yksityiskohtaisemmin kuin muista maista hoitoa hakeneet.

Analyseissä käytettiin osuuksia, keskiarvoja ja ristiintaulukointia. Tuloksia verrattiin 1) Suomen väestötilastoihin, b) KELA- korvausta Suomessa saadusta hammashoidosta hakeneiden ja saaneiden tietoihin sekä tietoihin hammashoidon maksuista yksityisellä ja julkisella sektorilla Suomessa.

Joitakin tuloksia

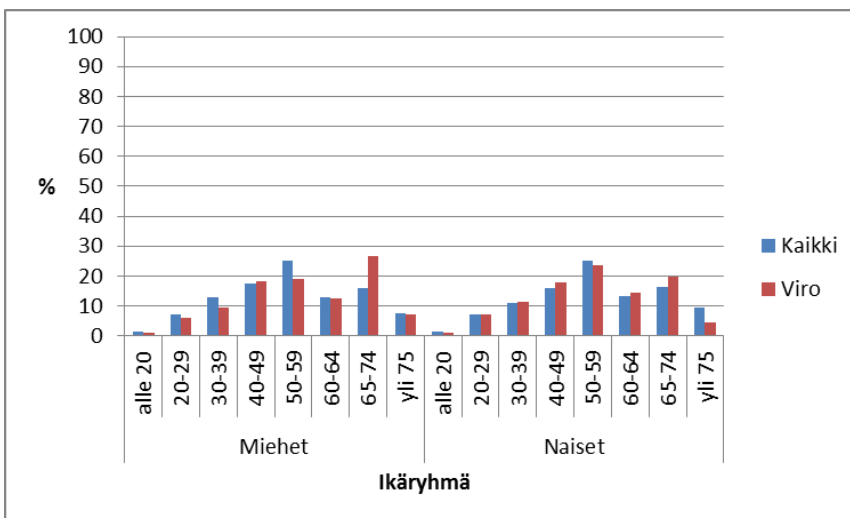
Tuloksia tarkasteltaessa on huomattava, että KELA:n korvaus ei koske proteeseja eikä esteettistä hammashoitoa, ei kata potilaan maksamaa koko hintaa, vaihtelee toimenpiteittäin ja oli tutkimusajankohtana ennalta määriteltä summa, ei osuus. Vuonna 2011 yhteensä 4 000 suomalaista sai hammashoitoa ulkomailla ja haki ja sai siihen KELA:n tukea. He muodostivat 0.4 % niistä suomalaisista, jotka saivat hammashoitoa ja tukea Suomessa. Vain 0.1 % koko aikuisväestöstä käytti tätä vaihtoehtoa. Määrät ovat kasvaneet vuosittain vuoden 2008 noin 1 400 henkilöstä vuoden 2011 lähes 4 000 henkilöön.

Suomalaiset saivat hammashoitoa selvästi eniten Virossa, seuraavaksi Espanjassa, jonka Aurinkorannikolla asuu tai vieraillee suurehko määrä suomalaisia sekä Ruotsissa, jossa käytiin lähinnä luoteisen maarajan toisella puolella. Kaikista ulkomailla hoitoa saaneista ja KELA-korvausta hakeneista henkilöistä 74 % oli iältään vähintään 60- vuotiasta.

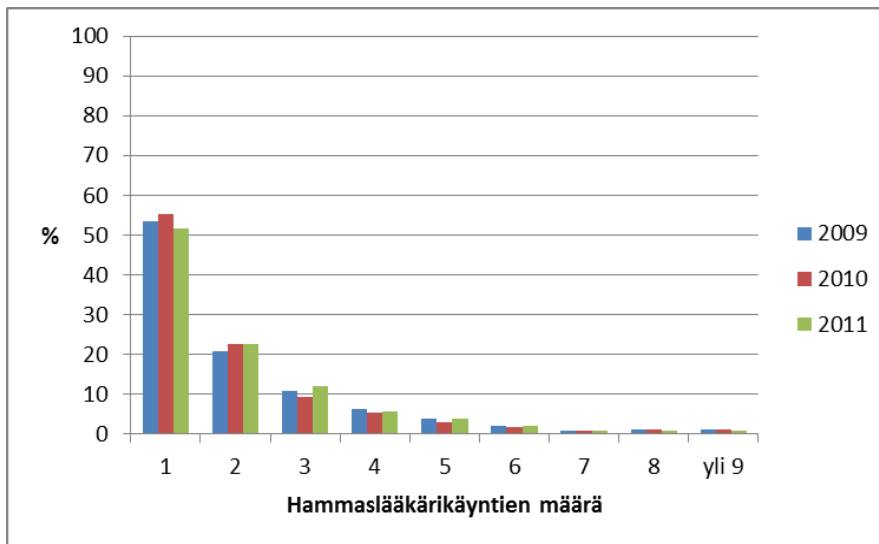
Maita, joissa hammashoitoa oli saatu, oli kaikkiaan 63 eri puolilla maailmaa. Suurin osa maita oli EU/Eta- alueen ulkopuolisia, jolloin KELA- korvaus kattoi vain kiireellisen hoidon.

Lähes 70 % ulkomailla hammashoitoa saaneista haki hammashoitoa Virosta. Suurin osa heistä oli työkäisiä, erityisesti 50- 64- vuotiaita, ja neljännes eläkeläisiä. Vanhemmassa ikäluokassa eli 65- 74- vuotiaissa korostuivat miehet naisia enemmän ja he käyttivät Viron palveluja enemmän kuin yksityisiä palveluja Suomessa.

Lähes puolet Virossa hammashoitoa saaneista ja KELA:n korvausta hakeneista oli pääkaupunkiseudulta.

Puolet Virossa käyneistä kävi hammashoidossa vain kerran. Heistä kolmannekselle tehtiin vain yksi toimenpide, joka puolella oli hampaan paikkaus. Vain 10 prosentille yhden kerran käyneistä tehtiin edes jonkinasteinen suun tai hampaiden tarkastus. Kaikista potilaista 60 prosentille tehtiin jonkinasteinen hampaiden tai suun tarkastus.

Hoitotoimenpiteiden jakauma oli Virossa lähes samanlainen kuin vastaava jakauma Suomessa paitsi, että ehkäisevää hammashoitoa oli Virossa hoitoa saaneilla erittäin harvoin.

Keskimääräiset hoidon hinnat tavallisimmista hoidoista olivat alhaisemmat Virossa kuin Suomessa yksityissektorilla. Potilaalle KELA- korvauksen jälkeen jäävä maksu oli Virossa saadusta hammashoidosta samaa luokkaa kuin Suomessa julkisessa hammashoidossa aikuispotilaan maksettavaksi jäävä määrä.

Apurahan käyttö

KELA:n myöntämä apuraha oli 20 000 euroa. Apuraha käytettiin tutkimusaineiston maksamiseen ja nuoren tutkijan palkkaukseen. Osa apurahasta käytettiin Virossa virolasten tutkijoiden työhön, jossa pilotoitiin laajemman tutkimuksen seuraavia vaiheita.

Tutkimustulosten julkaiseminen

Tulokset on tarkoitus julkaista kansainvälisessä tieteellisessä lehdessä sekä Suomen Hammaslääkärilehdessä. Tuloksia on esitelty myös sosiaali- ja terveysministeriön johtamassa työryhmässä, joka on valmistellut EU:n potilasdirektiivin toimeenpanoa Suomessa.